

بررسی روابط بین حسابداری ذهنی، خودکارآمدی، نگرش و رفتار مالی

هادی زارع میرک آباد

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران. (نویسنده مسئول).
hadyzare68@gmail.com

دکتر سهیلا شهپرستانی

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.
S.shahrestany@yahoo.com

دکتر زینب زحمتکش

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.
zahmatkesh.z@gmail.com

چچیده

در دنیای امروز موضوع مالی رفتاری جزء یکی از مهمترین موضوعات مطرح در بحث مسائل مالی به شمار میرود زیرا این موضوعات بسط به جامعه ای به وسعت جهان دارد چرا که در هر جای این کره خاکی قابل قیاس و نتیجه گیری می باشد و هر فرد در هر منطقه ای از کره زمین با هر زبان و فرهنگی تابع این اعمال و رفتار خواهد بود. لذا با توجه به اهمیت موضوع، در پژوهش حاضر به بررسی روابط فیما بین حسابداری ذهنی، خودکارآمدی مالی، نگرش مالی و رفتار مالی پرداخته شده است. جامعه آماری پژوهش، کارآفرینان شرکتهای مستقر در پارک علم و فناوری یزد در نظر گرفته شده اند و حجم نمونه ای برابر با ۱۶۵ کارآفرین با استفاده از فرمول کوکران تعیین گردید. این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ شیوه انجام از نوع توصیفی - همبستگی و به لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات از نوع پیمایشی - مقطعی است. برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است که برای بررسی روایی آن از آزمون روایی همگرا و واگرا و برای پایایی آن از آزمون آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان دهنده این است که بین حسابداری ذهنی و خودکارآمدی مالی و همچنین بین حسابداری ذهنی و نگرش مالی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. علاوه بر این، نتایج پژوهش حاکی از رابطه مثبت و معنی دار بین نگرش مالی و رفتار مالی است و حسابداری ذهنی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی خودکارآمدی مالی و همچنین خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی نگرش مالی، تأثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: حسابداری ذهنی، خودکارآمدی مالی، نگرش مالی، رفتار مالی.

مقدمه

اصطلاح مالی رفتاری به اثرات روانی فرد بر تصمیمات مالی گفته می شود. ضروری ترین دلیل برای مطالعه امور مالی رفتاری، محدودیت مالی سنتی در توضیح پیش زمینه های مختلف تصمیمات مالی سرمایه گذاران و سایر افراد است. فرضیه مالی رفتاری وجود هیچ نظریه مالی ای را تحت الشعاع قرار نمی دهد، اما آن ها را با روانشناسی شناختی ادغام می کند و مدل کاملی از رفتار انسان در فرآیند تصمیم گیری ارائه می دهد (تالر، ۲۰۰۵). تصمیم گیری رفتاری سال هاست که حوزه مورد علاقه اقتصاددانان بوده است که در آن، مؤلفه شناختی تصمیمات رفتاری، یعنی حسابداری ذهنی در مفاهیم مختلف تصمیم گیری مالی و ارزیابی شناختی پیامدهای اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است (تالر، ۱۹۹۰). تصمیم گیری مالی خانوارها، تحت تأثیر رفتار خصوصیات ذهنی ضمنی آنها در فرآیند تصمیم گیری است (تالر، ۱۹۸۵). درک فرآیند حسابداری ذهنی به فرد کمک می کند تا درک کند که انتخاب های مالی

آنها بی طرفانه نیست. اهمیت این نظریه این است که به توضیح رفتار اقتصادی فردی کمک می کند. قصد فرد برای کنترل مخارج و افزایش پس انداز باعث شکل گیری حساب های ذهنی می شود و برای سرمایه گذارانی که خودکنترلی ناقصی دارند، سودمند می باشد (استاتمن، ۱۹۹۹) افراد به طور معمول از حساب های ذهنی به عنوان یک دستگاه خود کنترل استفاده می کنند. این پژوهش قصد دارد تا با بررسی روابط بین حسابداری ذهنی، خودکارآمدی مالی، نگرش مالی و رفتار مالی به رفتار مالی مناسب و موفقیت مالی افراد کمک کند.

بیان مسئله

می توان نظریه های ارائه شده از سوی دانشمندان در خصوص رفتارهای مالی را در دو دسته نظریه رفتارهای مالی هنجاری و نظریه رفتارهای مالی اثباتی تقسیم بندی نمود. رفتارهای مالی هنجاری بیان می کنند که افراد معقول باید به شیوه ای معین عمل کنند. اما رفتار مالی اثباتی به آنچه که افراد واقعا انجام می دهند، می پردازد (رهنمای رودپشتی، ۱۳۹۱). می توان رفتار مالی را به عنوان هر گونه رفتار انسان که برای مدیریت پول (نقدینگی) انجام می شود، تعریف کرد. رفتارهای معمول مالی شامل رفتارهای مربوط به پس انداز، وجه نقد و اعتبار است. بسیاری از برنامه های آموزش مالی بر افزایش پس انداز و کاهش بدهی تمرکز دارد که نهایتا پیامد آن رفتارهای مثبت مالی در فرد است (آجزن و فیشبین^۱، ۱۹۸۰). یکی از مهمترین ابعاد مدیریت مالی رفتار مالی است و پیامدهای بسیاری را برای فرد و جامعه به دنبال دارد. رفتار مالی از سویی بر بسیاری از متغیرهای اقتصادی و اجتماع تأثیر می گذارند و از سوی دیگر، تحت تأثیر بسیاری از متغیرهای اقتصادی و اجتماعی قرار دارد. به عنوان نمونه، یکی از نمودهای عینی رفتار مالی تصمیم های مالی نظیر سرمایه گذاری است، که از عوامل اقتصادی (مانند سطوح درآمدی) و اجتماعی (مانند فرهنگ سرمایه گذاری) تأثیر می پذیرد و عوامل اقتصادی (مثل نرخ بیکاری) و اجتماعی (مثل رفاه اجتماعی) را تحت تأثیر قرار می دهد. فرض می شود در تحلیل رفتار مالی، که فرد عقلایی عمل می کند و بازارهای مالی (نظیر سهام) کارا هستند (سیف الهی و همکاران، ۱۳۹۴).

تالر^۲ با همکاری کانمن و تورسکی^۳ مفاهیم اقتصادی و مدیریت مالی سنتی را با مفاهیم روانشناسی ترکیب نمود و ساختار جدیدی از تئوری های اقتصادی و مالی ارائه کرد که حسابداری ذهنی یکی از دستاوردهای این مهندسی مجدد بود. حسابداری ذهنی که اولین بار در سال ۱۹۸۵ توسط ریچارد تالر به شکل رسمی تعریف شد مفهوم اقتصادی گسترده ای است (مشیری و جلیلی، ۱۳۸۸). وی بیان کرد که حسابداری ذهنی تلاش می کند فرآیندی را که افراد به موجب آن پیامدهای اقتصادی را کدگذاری، طبقه بندی و ارزیابی می کنند؛ تشریح نماید. وی نیز در مقاله ای با عنوان اهمیت حسابداری ذهنی در سال ۱۹۹۹، ادبیات و پیشینه ای از حسابداری ذهنی را جمع آوری کرده و بدین نتیجه رسید که حسابداری ذهنی بر انتخاب فرد تاثیرگذار است (مراد زاده فرد و ناظمی اردکانی، ۱۳۸۸). در واقع حسابداری ذهنی، شناخت بیشتر روانشناسی انتخاب است. بر این اساس افراد در تصمیمات مالی خود برای ارزیابی هر تصمیم، حسابی جداگانه در ذهن باز می کنند و تلاش می کنند عواقب هر تصمیم (مثبت یا منفی) را به تنهایی بررسی کنند. بنابراین، یک نگاه کلی به مجموعه تصمیم های خود نمی توانند داشته باشند و تصمیم هایی ممکن است بگیرند که منجر به حداکثرسازی ثروتشان نشود (بنایی قدیم و کرباسی یزدی، ۱۳۹۳). به عبارتی دیگر حسابداری ذهنی، مطالعه موضوع چگونگی تفسیر افراد از اطلاعات برای اتخاذ تصمیم بر اساس تجزیه و تحلیل آنها از تأثیر حوادث رخ داده در ذهنشان می باشد که ممکن است از اصل عمومی منطقی بودن تخطی شود و مهمترین عواقب چنین ساز و کار ذهنی، این چنین

¹ Ajzen & Fishbein

² Taler

³ Kanman & Toreski

است که افراد ارزش های متفاوتی برای یک واحد پولی یکسان قائل هستند (شیرطاهری و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین انسان ها تمایل دارند حوادث خاصی در ذهن خود به صورت تصورات را نگهداری کنند. و این تصورات ذهنی در بعضی از مواقع اثرات بیشتری از خود حوادث بر رفتار افراد دارند (بیات و قادری، ۱۳۹۵). حسابداری ذهنی می تواند به ابزاری برای کنترل مالی تبدیل شود و امور مالی را کارآمدتر و موثرتر مدیریت کند. بنابراین حسابداری ذهنی، فرد را قادر به مدیریت بهتر امور مالی خود خواهد کرد. به عبارتی هر چه فرد ذهنیت بهتری از حسابداری ذهنی داشته باشد، از خودکارآمدی مالی بالاتری برخوردار خواهد بود (رادیانتو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

باید علاوه بر سواد و دانش مالی برای داشتن رفتار مالی مطلوب، به ویژگی های روانشناختی همچون خودکارآمدی مالی نیز توجه کرد (آقا بابایی و همکاران، ۱۳۹۶). خودکارآمدی از نظریه شناخت اجتماعی باندورا^۲ (۱۹۹۷) روانشناس مشهور، مشتق شده است که به باورها یا قضاوت های فرد به توانایی های خود در انجام وظایف و مسئولیت ها اشاره دارد. فردی که به توانایی های خود در مدیریت موفق رویدادهای مالی زندگی اش اعتماد دارد، خودکارآمدی مالی دارد. خودکارآمدی مالی رفتارهای انسانی را متاثر می کند و به عنوان یک نماینده برای سنجش توانایی های واقعی مالی فرد در نظر گرفته می شود (شیو^۳ و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج مطالعات پیشین نشان می دهند که خودکارآمدی بر رفتار مالی تأثیر می گذارد (فایک^۴ و همکاران، ۲۰۱۷؛ رادیانتو^۵ و همکاران، ۲۰۲۱). به طوری که در مطالعات پژوهشگرانی همچون: آماتوسی و کراولی^۶، فوربس و کارا^۷، لاون^۸، ۲۰۱۰؛ انگلبرگ^۹، ۲۰۰۷؛ دیتزور^{۱۰} و همکاران، ۲۰۰۳؛ خودکارآمدی به عنوان سطح اعتماد به توانایی فرد برای برخورد با یک وضعیت مالی بدون بروز مشکل، توصیف می شود و هر چه خودکارآمدی مالی بالاتر باشد، افراد رفتار مالی بهتری از خود نشان می دهند (خوش بیان و همکاران، ۱۳۹۶).

همچنین نگرش عبارت است از ترکیبی از باورها و هیجان هایی که شخص را پیشاپیش آماده می کند تا به دیگران، اشیا و گروه های مختلف به شیوه مثبت یا منفی یا خنثی نگاه کند. نگرش ها، ارزیابی از اشیا را خلاصه می کنند و در نتیجه پیش بینی یا هدایت اعمال یا رفتارهای آینده را بر عهده می گیرند (نولن هکسما^{۱۱}، ۱۳۹۵). نگرش مالی را شاکي^{۱۲} (۲۰۰۲) به عنوان ترکیبی از مفاهیم، اطلاعات و احساسات در ارتباط با فرآیند یادگیری و رسیدن به عمل مطلوب مالی تعریف نمود. از این رو، توسعه نگرش مالی می تواند نتیجه ای از تجربه مستقیم مالی افراد با توجه به در معرض قرار گرفتن یا تحت تأثیر قرار گرفتن محتوا باشد (وینکیلمان^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۶). تحقیقات انجام شده توسط دامنیک^{۱۴} (۲۰۱۶) نشان می دهد که فردی که نگرش مالی خوبی دارد در مقایسه با فردی نگرش مالی ضعیفی دارد، از رفتار مالی عاقلانه تری برخوردار است. نگرش های مالی بر تعیین رفتار مالی یک فرد تأثیر می گذارد و می تواند شخص را به سازماندهی امور مالی خود سوق دهد. یک نگرش مالی صحیح، فرد را به هر حال در تصمیم گیری های مربوط به مدیریت مالی مطلوب کمک خواهد کرد. به عبارتی افرادی که نگرش مالی بالاتر و همچنین درک مالی مناسب تری دارند، امور

¹ Radianto

² Bandora

³ Xiao

⁴ Faique

⁵ Radianto

⁶ Amatosi & keravali

⁷ Forbes & kara

⁸ Lavan

⁹ Engelberg

¹⁰ Ditzor

¹¹ Nolen Hexma

¹² Shockey

¹³ Winkielman

¹⁴ damanik

مالی روزانه و طرح‌های بلندمدت خود را بهتر مدیریت می‌کنند (یگانه و زارعی، ۱۳۹۸) و شواهد تجربی نشان می‌دهد که بین متغیرهای نگرش، خودکارآمدی و رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری وجود دارد (رادیان‌تو، ۲۰۲۱). به عنوان مثال نوروزی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود دریافته‌اند که با استفاده از نگرش درست مالی می‌توان رفتار مالی صحیح‌تر و در نتیجه عملکرد بهتری از خود نشان داد.

لذا با در نظر گرفتن هدف پژوهش حاضر که توسعه مدل رابطه بین حسابداری ذهنی و رفتار مالی می‌باشد و با توجه به اهمیت موضوع مدیریت امور مالی شخصی و تجاری به ویژه برای کارآفرینان که به عنوان جامعه آماری پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است؛ این پژوهش به بررسی این موضوع خواهد پرداخت که آیا حسابداری ذهنی بر رفتار مالی کارآفرینان شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری شهر یزد تأثیرگذار است و همچنین در بررسی این رابطه، نقش متغیرهای خودکارآمدی مالی و نگرش مالی چگونه خواهد بود.

پیشینه پژوهش

پیشینه تحقیق

در این بخش به مرور برخی از مطالعات انجام شده داخلی و خارجی مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته خواهد شد.

مطالعات داخلی

نظری پور و رحمانی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان نقش حسابداری ذهنی در کنترل رفتار مصرف افراطی خانوار تلاش دارد تا نقش حسابداری ذهنی در کنترل رفتار مصرف افراطی خانوار را بررسی کند جامعه آماری پژوهش، سرپرستان خانوارهای استان کردستان است. این پژوهش شامل متغیرهای وابسته مصرف افراطی درآمد، مصرف افراطی مورد انتظار و مصرف افراطی اعتباری است. متغیرهای مستقل نیز شامل گروه حسابهای ذهنی مالی (ثروت)، پیش بینی مخارج و اهداف پس انداز است. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شدند. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون لجستیک چندجمله‌ای استفاده شده است. طبق نتایج پژوهش حسابداری ذهنی مالی همچون حساب‌های جاری، حساب‌های پس‌انداز، سرمایه‌گذاری به همراه متغیرهایی مانند سن، اندازه خانوار و وضعیت مسکن بر رفتار مصرف افراطی درآمد خانوارها تأثیرگذار هستند.

نظری پور و نوری امجد (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش سیستم حسابداری ذهنی در اتخاذ تصمیمات مالی خانوارها به بررسی این موضوع پرداختند. جامعه آماری این پژوهش خانوارهای استان کردستان بوده که از میان آنها ۳۹۰ خانوار به عنوان نمونه انتخاب شدند. براساس یافته‌های پژوهش تأثیرگذاری متغیرهای مکنون در تبیین/شکل‌گیری سازه اصلی پژوهش (حسابداری ذهنی) به ترتیب اهمیت عبارتند از: بودجه‌ریزی ذهنی، درآمد آتی، درآمد جاری و دارایی جاری. طراحی وینیت‌ها براساس چهار اصل تفکیک سودها، یکپارچه‌سازی زیان‌ها، یکپارچه‌سازی سودهای حاصله در یک روز و تفکیک زیان‌های کوچک از سودهای بزرگ صورت گرفته است. این اصول نقش مهمی در ارزیابی سودها و زیان‌های پیش‌روی افراد دارند.

طاهری و عبدالباقی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان رتبه‌بندی تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بازار سرمایه مبتنی بر روش الکترون به بررسی تورش‌های رفتاری از جمله حسابداری ذهنی پرداختند. در این پژوهش با مبنا قرار دادن رویکردهای روان‌شناختی و این فرض که سرمایه‌گذاران در بازار اوراق بهادار در برخی موارد تحت تأثیر سوگیری‌های رفتاری قرار می‌گیرند انجام شده است. این پژوهش باهدف رتبه‌بندی تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بازار اوراق بهادار به روش الکترون انجام گرفته است. این پژوهش از نوع توصیفی، همبستگی و از نوع کاربردی است و جامعه آماری آن شامل کلیه

سرمایه‌گذاران بازار بورس اوراق بهادار تهران می‌شود که تعداد آن از نوع نامحدود است و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۳۸۴ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده، جهت پاییی از روش ضرب آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقادیر این آماره برای کل پرسشنامه ۷۹٪ به‌دست‌آمده است که از ۰٫۷ بیشتر است و در نتیجه پرسشنامه دارای پایایی مورد نظر می‌باشد. نتایج این پژوهش نشان داد تورش‌های رفتاری به ترتیب حسابداری ذهنی، حضور نمایندگی، خود فریبی، دسترسی به اطلاعات، خطر‌گریزی در تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد.

پوریا مهر و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با‌عنوان تأثیر نگرش مالی، رفتار مالی و هنجار ذهنی بر قصد سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار تهران به بررسی عوامل موثر و تعیین‌کننده اصلی قصد سرمایه‌گذاری سهام، که برای درک قصد سرمایه‌گذاران سهام در مورد عوامل تعیین‌کننده مهم است انجام شده است. که شامل نگرش مالی، رفتار مالی و هنجار ذهنی است که نشان‌دهنده تأثیرات مثبت بر قصد سرمایه‌گذاری سهام است. هدف این پژوهش، کاربردی و از نظر ماهیت روش تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش سرمایه‌گذاران در بازار بورس اوراق بهادار ساکن شهر اصفهان هستند که با حداقل یک سال تجربه به‌عنوان سرمایه‌گذار در بازار بورس سرمایه‌گذاری کرده‌اند، تشکیل می‌داد. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است و جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد که روایی آن با محاسبه روایی همگرا و واگرا و پایایی آن از طریق شاخص آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. در تجزیه و تحلیل آماری، از رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شده است. بر اساس نتایج این تحقیق نشان داد رفتار مالی بر قصد سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین، نگرش مالی بر قصد سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران و رفتار مالی سهامداران تأثیر مثبت و معناداری دارد و نگرش مالی بر قصد سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران از طریق نقش میانجی رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. علاوه بر این، هنجار ذهنی بر قصد سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، رفتار مالی و نگرش مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد

محقق کیا و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با‌عنوان تعیین سطح سواد مالی و رابطه‌ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی (مطالعه موردی دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک با هدف بررسی سواد مالی و رابطه‌ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی انجام گرفته است. این پژوهش دارای روش توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک است. حجم نمونه آماری شامل ۲۰۰ نفر از این دانشجویان است. داده‌ها از روش پرسشنامه ای جمع‌آوری و با نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شده است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک از سطح سواد مالی نسبتاً خوبی برخوردار هستند و ارتباط معناداری بین سواد مالی با رفتار و نگرش مالی وجود دارد.

فرخ بخت و احمد زاده (۱۴۰۰) در پژوهشی با‌عنوان رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی به بررسی رابطه بین سواد مالی و رفاه کارکنان با توجه به نقش خودکارآمدی مالی در کارکنان مالی علوم پزشکی استان گیلان پرداختند. این پژوهش بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس شیوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه‌ی آماری این تحقیق شامل مجموعه کارکنان شاغل در واحدهای مالی نظیر حسابداری، رییس حسابداری، کارشناس مالی، کارشناس بودجه است که در کل دانشگاه به تعداد آنان ۲۶۵ نفر بود که بر اساس جدول مورگان ۱۵۵ نفر به‌عنوان نمونه در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش غیراحتمالی در دسترس است. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه بوده و برای بررسی صحت و سقم آن از روایی و پایایی استفاده گردید. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول و مرتبه دوم بوده است و از نرم افزارهای

Spss و Lisrel برای تجزیه و تحلیل استفاده شده است. نتایج این پژوهش با توجه به آزمون فرضیه ها، سواد مالی بر خودکارآمدی مالی کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. سواد مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد. سواد مالی از طریق خودکارآمدی مالی بر رفاه کارکنان مالی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تاثیر مثبت و معناداری دارد.

حیدری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان بررسی سوگیری های رفتاری سرمایه گذاران حقیقی تازه وارد به بازار سرمایه به بررسی سوگیری های رفتاری همچون پشیمان گریزی، حسابداری ذهنی و رفتار گله ای بر رفتار سرمایه گذاران حقیقی تازه وارد به بازار سرمایه می باشد. در این پژوهش که بر روی ۳۸۴ نفر از سرمایه گذاران حقیقی تازه وارد به بازار سرمایه به عنوان نمونه به روش غیر تصادفی در دسترس، انتخاب شدند و سعی شد با پرسشنامه نحوه رفتار سرمایه گذاران تحلیل شود. داده های استخراج شده از پرسشنامه ها با استفاده از نرم افزار Spss و Amos مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاکی از این است که تورش های رفتاری پشیمان گریزی، حسابداری ذهنی و رفتار گله ای بر رفتار سرمایه گذاران حقیقی تازه وارد به بازار سرمایه تاثیر مستقیم و معناداری دارند.

قدمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیر نگرش و دانش مالی بر قابلیت مالی از طریق نقش میانجی رفتار مالی به بررسی تاثیر نگرش و دانش مالی بر قابلیت مالی از طریق نقش میانجی رفتار مالی دانشجویان کارشناسی ارشد می پردازد. این پژوهش بر اساس هدف کاربردی و از نظر روش جمع آوری داده ها برای آزمون فرضیه ها از نوع توصیفی - همبستگی از شاخه میدانی می باشد. جامعه آماری مطالعه این پژوهش دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه های شهید اشرفی اصفهانی، هشت بهشت، المهدی سپاهان و شیخ بهایی می باشند. در این تحقیق از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است. جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه استفاده شد که روایی آن با محاسبه روایی همگرا و واگرا و پایایی آن از طریق شاخص آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. در تجزیه و تحلیل آماری، از رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد، نگرش مالی و دانش مالی بر رفتار مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین نگرش مالی، دانش مالی و رفتار مالی بر قابلیت مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد. علاوه بر این، دانش مالی و نگرش مالی بر قابلیت مالی از طریق نقش میانجی رفتار مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

گیلانی نیا و منتظری (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان عوامل تاثیر گذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری به بررسی عوامل تاثیرگذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری پرداخته اند. جامعه آماری تحقیق دانشجویان حسابداری دانشگاه ها در ایران بودند که ۳۸۴ دانشجوی حسابداری به عنوان نمونه انتخاب و پرسشنامه تحقیق بصورت الکترونیکی در میان آنان توزیع و جمع آوری شد اطلاعات گردآوری شده توسط پرسشنامه ها به وسیله نرم افزار SPSS و AMOS با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل فرضیه های تحقیق نشان داد که کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تاثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد. کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تاثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد. سواد مالی تاثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد. سواد مالی در رابطه کیفیت یادگیری مالی و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد. سواد مالی در رابطه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد.

شیر طاهری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان حسابداری ذهنی و اشتباهاتی بزرگ در مورد پول به بررسی این موضوع پرداختند که انسان ها تمایل به نگهداری حوادث خاصی در ذهن خود به صورت تصورات دارند و این تصورات

ذهنی در بعضی مواقع اثرات بیشتری از خود حوادث بر رفتار افراد دارند توجه به این موضوع ضروری است که بخش عمده ای از تئوری های مالی و اقتصادی بر این مفهوم استوار است که افراد عقلایی رفتار میکنند و در آینده تصمیم گیری همه اطلاعات را در نظر میگیرند. از سوی دیگر محققین به شواهد فراوانی دست یافته اند که نشان دهنده رفتار غیر عقلایی و تکرار خطا در ارزیابی و قضاوت انسان است. یکی از دلایل این تصمیمات غیر منطقی حسابداری ذهنی است حسابداری ذهنی مطالعه موضوع چگونگی تفسیر افراد از اطلاعات برای اتخاذ تصمیم بر اساس تجزیه و تحلیل آنها از تأثیر حوادث رخ داده در ذهنشان میباشد که ممکن است از اصل عمومی منطقی بودن تخطی شود حسابداری ذهنی شناخت بیشتر روانشناسی انتخاب است. بر این اساس افراد در تصمیمات مالی خود برای هر تصمیم حسابی جداگانه در ذهن باز میکنند و سعی میکنند عواقب هر تصمیم (مثبت یا منفی) را تنهایی بررسی کنند؛ بنابراین نمیتوانند یک نگاه کلی به مجموعه تصمیمهای خود داشته باشند و ممکن است تصمیم هایی بگیرند که منجر به حداکثر سازی ثروت شان شود. رجبی فرجاد و همکاران (۱۳۹۹) به انجام پژوهشی با عنوان تأثیر نگرش مالی و دانش مالی بر ظرفیت مالی افراد با در نظر گرفتن نقش خودکارآمدی مالی مشتریان بانک ملت پرداختند. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده ها، توصیفی پیمایشی بود که با توجه به نامحدود بودن جامعه آماری به منظور برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران نمونه گیری از جامعه (نامحدود) استفاده شد که تعداد حجم مورد نیاز برابر ۳۸۴ نفر تعیین گردید. داده های جمع آوری شده از طریق نرم افزار SPSS و Smart-PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری فرضیه های پژوهش آزمون شد. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد که سواد مالی و نگرش مالی افراد بر خودکارآمدی مالی افراد تأثیر مثبت دارد و همچنین خودکارآمدی مالی افراد و نگرش مالی بر ظرفیت مالی افراد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

کهن دل و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی را با عنوان بررسی تأثیر حسابداری ذهنی بر سازگاری مالیاتی حسابرسان خود اشتغال در حضور برخی عوامل میانی را مورد مطالعه قرار دادند. در این تحقیق از پرسشنامه استاندارد اولسن و همکاران (۲۰۱۸) با آلفای کرونباخ ۰۰۹۳ استفاده شده است که توسط ۱۵۰ نفر از حسابرسان خوداشتغال فعال در انجمن حسابرسی ایران تکمیل شد. همچنین داده های بدست آمده با استفاده از نرم افزار SmartPLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که میزان تأثیر حسابداری ذهنی بر پرداخت مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد به ترتیب برابر با ۷۸ و ۴۵ درصد میباشد. شدت رابطه حسابداری ذهنی و پرداخت مالیات ارزش افزوده ۲۸۹۰۰ بوده است. همچنین شدت رابطه حسابداری ذهنی و پرداخت مالیات بر درآمد برابر با ۱۹۲۰۰ بوده است.

داودی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر حسابداری ذهنی مدیران بر عملکرد با میانجی گری بهره وری و چابکی شرکت را مورد مطالعه قرار دادند. در این تحقیق که از نظر هدف کاربردی و از نظر ویژگیهای موضوعی توصیفی و از نظر روش گردآوری داده ها پیمایشی و از نظر نحوه گردآوری داده ها کتابخانه ای و میدانی است جامعه آماری را مدیران مالی شرکتهای صنایع نساجی استان زنجان تشکیل می دهند و برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ۳۳ سوالی استفاده گردیده و با توجه به نرمال بودن متغیرها و مستقل بوده خطاها از رگرسیون تک متغیره برای آزمون فرضیات در نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد حسابداری ذهنی بر چابکی سازمانی، بهره وری شرکت و عملکرد شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد.

آموزگار و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار مالی دانشجویان حسابداری دانشگاه های شهر یزد به تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار مالی دانشجویان حسابداری دانشگاههای شهر یزد پرداختند. که در این تحقیق جامعه آماری دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته حسابداری دانشگاههای شهر یزد و حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران مشخص شد و در نهایت، ۲۲۹ نمونه آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. این پژوهش به لحاظ هدف

از نوع کاربردی به لحاظ شیوه انجام از نوع توصیفی- همبستگی و به لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات از نوع پیمایشی- مقطعی است. برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که روایی آن با مراجعه به خبرگان و پایایی آن با انجام آزمون آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت داده ها با استفاده از تخمین رگرسیون خطی ساده در نرم افزار SPSS تحلیل شد. نتایج نشان داد که سواد مالی و خوداتکایی مالی در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر مثبت و معنی داری بر رفتار مالی دانشجویان دارد.

صدراپی و آقا بابایی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان ارتباط میان خودکارآمدی و سواد مالی با رفتار مالی شخصی: رویکرد پروبیت ترتیبی به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی مالی با احتمال نگهداری وام و تسهیلات بانکی، رابطه منفی و معنادار دارد و با احتمال نگهداری سپرده مدت دار، حساب قرض الحسنه پس انداز، بیمه و سهام و اوراق مشارکت، رابطه مثبت و معنادار دارد. بر اساس نتایج به دست آمده از مدل پروبیت ترتیبی، خودکارآمدی مالی تأثیر مثبت و معناداری بر رفتار مالی مطلوب دارد و همچنین تأثیر منفی معنادار بر رفتار مالی نامطلوب دارد.

یگانه و زارعی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی به بررسی روابط بین متغیرهای فوق الذکر پرداختند. در این پژوهش تعداد ۳۸۵ نفر برای نمونه؛ از بین حسابرسان، حسابداران و نخبگان و اساتید حسابداری در سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ در نظر گرفته شد داده های موردنظر از طریق پرسشنامه جمع آوری گردیده و از نرم افزار آمارهای SPSS و TMAMOS برای تحلیل متغیرها و آزمون فرضیات پژوهش استفاده شد. یافته ها نشان داد که بین نگرش مالی و سواد مالی با مشارکت مالی ارتباط معناداری وجود نداشته، ولی با این وجود، شاخص خودکارآمدی مالی با نقش واسطه ای بین سواد مالی و مشارکت مالی رابطه ای مثبت از خود نشان می دهد.

دیانتی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان خرید اینترنتی مبتنی بر ارزش چشم انداز تئوری حسابداری ذهنی با استفاده از روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری که داده های این تحقیق با استفاده از پرسشنامه توزیع شده بین ۷۰ نفر نمونه انتخابی به روش غیر احتمالی نمونه در دسترس از مشتریان یک روز جمع آوری شده و با استفاده از نرم افزار smart pls تحلیل شده است. به این نتیجه رسیدند که قیمت درک شده و ریسک، تأثیر منفی بر پارامترهای ارزش و نیز قصد خرید خریداران اینترنتی دارند. اما راحتی خرید تأثیر مثبت بر ارزش درک شده و نیز بر قصد خرید خریداران اینترنتی دارد ارزش درک شده نیز تأثیر مثبتی تنها بر قصد خرید خریداران اینترنتی دارد. لذت خرید تأثیری بر ارزش درک شده خریداران اینترنتی نداشته ولی با قصد خرید رابطه مثبت دارد.

هراتیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان تعیین اثر دانش، نگرش و رفتار مالی بر سطح سواد مالی دانشجویان دانشگاه ملایر به بررسی تعیین اثر دانش، نگرش، تمایل و رفتار مالی بر سطح سواد مالی دانشجویان دانشگاه ملی ملایر پرداخت. در این پژوهش نیز با توجه به حجم جامعه آماری که شامل ۵۶۶۹ نفر دانشجوی دانشگاه ملی ملایر بود که تعداد نمونه برآورد شده بر اساس جدول مورگان برابر با ۹۶۳ نفر بوده که در این پژوهش تعداد ۴۶۵ نمونه جمع آوری گردید. برای گرد آوری داده ها نیز از روش توزیع فرد به فرد استفاده شد. تجزیه و تحلیل حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم افزار spss در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. نتایج نشان داد که در خصوص ابعاد سواد مالی (دانش، نگرش، تمایل و رفتار) همه ی آنان اثر مستقیمی بر تصمیم گیری، مهارت و توانمندی مالی افراد دارند. همچنین نتایج گسترش پژوهش نشان داد که تفاوت معنی داری بین سطح سواد مالی دانشجویان دختر و پسر وجود دارد اما تفاوت معنی داری بین مقطع های تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری وجود ندارد.

کیان و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان بررسی رفتار مدیران و سرمایه گذاران در بکارگیری حسابداری ذهنی در گزارشگری صورت سود و زیان را به انجام رسانیدند. این تحقیق به روش پیمایشی و توزیع پرسشنامه بین ۶۷ نفر از

مدیران مالی شرکت کننده در دوره های IFRS در سال ۱۳۹۵ و ۱۵۳ نفر از مدیران سرمایه گذاری انجام پذیرفت که در این پژوهش مجموعه ای از آزمایش های مرتبط با تفکیک یا تجمیع اطلاعات سود و زیان فروش دارایی ثابت به منظور بررسی این نکته که آیا ترجیح مدیران مالی و مدیران سرمایه گذاری از پیش بینی های نظریه حسابداری ذهنی پیروی می کنند یا خیر، مورد آزمون قرار گرفت. برای آزمون فرضیه های تحقیق از تحلیل اندازه گیری مکرر دوطرفه و تی زوجی استفاده شده که نتایج تحقیق بیانگر آن بود که ترجیح مدیران برای تفکیک، نشان دهنده حسابداری ذهنی است. همچنین، این پژوهش بود تا به تبیین نقش حسابداری ذهنی، در گزارشگری مالی از دیدگاه سرمایه گذاران پردازد در این مطالعه ۱۲۰ نمونه آماری از شرکت های پذیرفته شده در بورس طی سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش بیانگر اثر تعدیلی گزارش زیان بر ارتباط بین سود خالص و قیمت سهام است که انتظار می رود در راستای تأیید نظریه حسابداری ذهنی در صورت سود و زیان باشد.

عرب طاط و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر حسابداری ذهنی بر کیفیت گزارشگری مالی و افشای داوطلبانه در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق به اداری تهران که دوره زمانی مورد بررسی نیز از سال ۱۳۸۷ لغایت ۱۳۹۵ بوده و نمونه آماری شامل ۱۷۶ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و پژوهش از نظر هدف کاربردی بوده و برای تحلیل از داده های پانلی و حداقل مربعات و آزمونهای آماری با استفاده از نرم افزار آماری Eviews صورت گرفته بود. بدین نتیجه رسیدند که وجود رابطه بین حسابداری ذهنی و کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تایید شد. همچنین وجود رابطه بین حسابداری ذهنی و افشای داوطلبانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نیز تایید نشد.

خوبانی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی را به انجام رسانیدند هدف این پژوهش، بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی بر رفتار افراد در امور مالی شخصی بود که با استفاده از یک مقیاس روانسنجی، خودکارآمدی مالی اندازه گیری شد و برای گردآوری اطلاعات لازم از پرسشنامه استفاده شد و نتایج براساس اطلاعات به دست آمده از ۴۴۴ پرسشنامه بوده است. و از مدل پروبیت چندمتغیره و پروبیت ترتیبی برای مدل سازی داده ها استفاده شد. براساس نتایج به دست آمده از مدل پروبیت ترتیبی، خودکارآمدی مالی تأثیر مثبت معنادار بر رفتار مالی مطلوب دارد و همچنین تأثیر منفی معنادار بر رفتار مالی نامطلوب دارد. علاوه بر این، نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان از آن داشت که بین خودکارآمدی مالی و متغیرهای میزان تحصیلات، آموزش مدیریت پول توسط والدین در کودکی و نوجوانی، مشورت والدین با فرزندان در مورد امور مالی در کودکی و نوجوانی و وضعیت اقتصادی خانواده در کودکی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

خوش بیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی و سواد مالی بر رفتار مالی مدیران شرکت های کوچک و متوسط شهرک صنعتی استان ایلام به بررسی تأثیر رابطه خودکارآمدی مالی و سواد مالی بر رفتار مالی مدیران شرکت های کوچک و متوسط شهرک صنعتی استان ایلام پرداختند. روش این تحقیق توصیفی - پیمایشی و از لحاظ نوع تحقیق کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق مدیران و صاحبان شرکتهای کوچک و متوسط شهرک صنعتی استان ایلام میباشد که تعداد ۷۰ نفر به عنوان جامعه مورد بررسی در نظر گرفته شده است. برای تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از روشهای توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که برای طبقه بندی و تلخیص و تفسیر داده های آماری از روش توصیفی و در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه ها استفاده گردیده بود. برای این منظور خودکارآمدی از دو بعد مالی و عمومی، سواد مالی و رفتار مالی که دارای چهار بعد، پس انداز و سرمایه گذاری مدیریت دارایی ها مدیریت اعتبارات، بیمه به عنوان چهار چوب نظری انتخاب شد که برای هر سه متغیر پرسش نامه استاندارد استفاده گردیده بود. در این راستا یک فرضیه اصلی و چهارده فرضیه فرعی تنظیم گردیده که با توجه به یافته

های تحقیق، مشخص شد که بین متغیرهای تحقیق ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد به صورتی که خود کار آمدی و سواد مالی تاثیر معناداری بر رفتار مالی مدیران شرکتهای صنعتی استان ایلام دارند. موذنی ریزی (۱۳۹۴) در مقاله ای با عنوان بررسی سطح سواد مالی دانشجویان به روش معادلات ساختاری به بررسی سطح سواد مالی و ابعاد آن (دانش، نگرش و رفتار) در خصوص موضوعات مالی از قبیل: پس انداز، سرمایه گذاری، بودجه بندی و مدیریت هزینه در میان ۳۰۸ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های مدیریت مالی، اقتصاد و حسابداری دانشگاه های دولتی، غیرانتفاعی، پیام نور و آزاد اصفهان در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ پرداخت. او در خصوص نگرش بیان می کند که نگرش مالی نقش بسزایی در سواد مالی دارد و همچنین ارتقای سطح دانش مالی می تواند منجر به شکل گیری نگرش مثبت مالی گردد و نگرش مثبت مالی باعث رفتار مالی می شود. به عبارتی هیچ تفاوتی بین نوع نگرش مالی دانشجویان دانشگاه های دولتی، غیرانتفاعی، پیام نور و آزاد، تفاوت ندارد.

مطالعات خارجی

مائوریسیو^۱ و موراس^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان حسابداری ذهنی در تنظیمات خواربارفروشی: شواهدی از کسادی فروشگاه ناشی از هزینه مورد انتظار سبب به بررسی رابطه بین حسابداری ذهنی و بودجه مصرف کننده و کسادی بازار می پردازد این تحقیق با استفاده از ۱۴۲۹ مصرف کننده فروشگاه های سانتیاگو کشور شیلی با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته انجام شد. نتایج نشان داد بین حسابداری ذهنی و هزینه های مصرفی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. به عبارتی ۷۵ درصد خرید در فروشگاه ها بدون برنامه ریزی قبلی و با در نظر گرفتن حسابداری ذهنی انجام می شود. رادیانتو^۳ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان نقش خودکارآمدی مالی و حسابداری ذهنی در افزایش انگیزه و رفتار مالی به بررسی این موضوع پرداختند این تحقیق با استفاده از پاسخ ۲۵۹ نفر از کار آفرینان اندونزی به پرسشنامه محقق ساخته انجام شد و سپس آزمون های روایی و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که حسابداری ذهنی بر خودکارآمدی مالی دارای رابطه مثبت و معنی داری است. همچنین رابطه بین حسابداری ذهنی و انگیزه رابطه مثبت و معنی دار و نیز رابطه حسابداری ذهنی و رفتار مالی رابطه مثبت و معنی داری می باشد همچنین رابطه حسابداری ذهنی و رفتار مالی با میانجی گری انگیزه رابطه مثبت و معنی داری می باشد. این تحقیق کشف می کند که اعتماد فرد به توانایی خود در مدیریت امور مالی به ذهنیت حسابداری ذهنی بستگی دارد. خودکارآمدی مالی نیز متغیر مهمی برای تشویق افزایش توانایی فرد در برنامه ریزی و مدیریت امور مالی است.

مانداساری و فیترو^۴ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر حسابداری ذهنی و خود کنترلی بر مدیریت مالی دانشجویان شبانه روزی دانشکده اقتصاد و تجارت، دانشگاه فناوری سومباوا اندونزی به بررسی این موضوع پرداخت. این پژوهش یک مطالعه کمی است که با روش پیمایشی با جمعیت ۲۰۷ نفر و با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند ۷۸ نمونه به دست آمد. جمع آوری داده ها در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه انجام شد برای تجزیه و تحلیل داده های مورد استفاده از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد نتایج نشان داد که تاثیر جزئی و همزمان حسابداری ذهنی و خودکنترلی بر دانشجویان شبانه روزی دانشکده اقتصاد و کسب و کار در مدیریت امور مالی وجود دارد.

رادیانتو و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان آیا حسابداری ذهنی نقش مهمی در کارآفرینان جوان دارد؟ به بررسی این موضوع پرداختند این مطالعه از ۴۰۰ کار آفرینان سوربایا مالزی استفاده می کند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از

¹ Mauricio

² Rodrigo Morrás

³ Radianto

⁴ Mandasari & Fietroh

نرم افزار pls smart نتایج نشان می دهد که رفتار مالی تحت تاثیر حسابداری ذهنی، نگرش مالی و خودکارآمدی مالی است. با این حال، دانش مالی حسابداری ذهنی و خودکارآمدی مالی را افزایش نداد. این مطالعه ثابت می کند که حسابداری ذهنی برای موفقیت دانش آموزان در کسب و کار بسیار مهم است. حسابداری ذهنی ذهنیت کارآفرینان جوان را در مدیریت امور مالی کنترل می کند و با استفاده از نگرش مالی مثبت، خودکارآمدی مالی خوب و رفتار مالی موثر را داشته باشند. پژوهش حاضر معتقد است که حسابداری ذهنی نقش مهمی برای کارآفرینان جوان در تصمیم گیری های مالی دارد. با این حال، دانش مالی لزوماً بر ذهنیت حسابداری ذهنی تاثیر نمی گذارد. همچنین هر چه فردی در کنترل امور مالی خود توانایی بیشتری داشته باشد، اعتماد به نفس بیشتری در مدیریت امور مالی خود دارد. این تحقیق رابطه مثبتی بین حسابداری ذهنی و خودکارآمدی مالی کشف کرد، به این معنی که هر چه فردی بیشتر تحت تأثیر طرز فکر حسابداری ذهنی قرار گیرد، اعتماد به نفس بیشتری در مدیریت امور مالی خود دارد.

لوکسی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان تأثیر نگرش مالی، دانش مالی، منبع کنترل و خودکارآمدی مالی بر رفتار مدیریت مالی در کارآفرینان نوپا به بررسی رابطه میان نگرش مالی و دانش مالی و منبع کنترل و خودکارآمدی مالی بر رفتار مدیریت مالی در کارآفرینان نوپا پرداختند. این پژوهش که شامل ۱۰۰ نمونه از افراد متاهل ساکن استان بالی اندونزی جامعه آماری این پژوهش بودند. این تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی با روش جمع آوری داده ها یعنی طرح مقطعی است. و از رگرسیون خطی استفاده شده بود نتایج این تحقیق نشان داد که نگرش مالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیر معناداری وجود دارد، زیرا افراد در تصمیم گیری در مورد مدیریت مالی به نگرش صادقانه و مسئولانه نیاز دارند همچنین دانش مالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیر معنادار دارد، زیرا دانش مدیریت مالی علاوه بر داشتن نگرش مثبت، در زندگی روزمره افراد نیز اهمیت دارد همچنین هیچ تأثیری بین درآمد بر رفتار مدیریت مالی وجود ندارد.

هیرواتی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان عوامل موثر بر خودکارآمدی مالی در بین دانشجویان حسابداری در بالی اندونزی به بررسی این موضوع پرداختند. این پژوهش با استفاده از ۵۱۸ پرسشنامه از دانشجویان حسابداری انجام گردید نتایج نشان دهنده این بود که کیفیت یادگیری مالی، به ویژه در برنامه حسابداری دوره کارشناسی، مانند دوره های مالی تحت پوشش شامل بودجه بندی مالی، مدیریت و حسابداری مالی می تواند توسط خودکارآمدی ارتقا یابد. ماهاپاترا^۲ و میشر^۳ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان تأثیر رفتاری و تصمیم مالی افراد مطالعه بر فرآیند حسابداری ذهنی در میان خانوارهای هندی به بررسی تاثیر حسابداری ذهنی در خانوار های هندی پرداخت این پژوهش با استفاده از پرسشنامه توزیع شده میان ۴۵۲ نمونه بود. برای تجزیه و تحلیل و اعتبار سنجی مقیاس ها از مدل Eq ساختاری و حداقل مربع جزئی (SEM-PLS) استفاده شده است نتیجه این پژوهش نشان داد درک حسابداری ذهنی به طور بالقوه می تواند تصمیم گیری مالی خانوارها را بهبود بخشد که در نهایت پس انداز و رفاه را افزایش می دهد و منجر به برنامه ریزی مالی سازمان یافته به خوبی خواهد شد.

آماگیر^۴ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان رابطه دانش مالی، نگرش نسبت به پول، خودکارآمدی مالی و رفتار مالی در دانش آموزان دبیرستانی در هلند به بررسی رابطه دانش مالی، نگرش نسبت به پول، خودکارآمدی مالی و رفتار مالی در دانش آموزان دبیرستانی در هلند پرداختند جامعه آماری پژوهش شامل ۲۹۵۲ دانش آموز و روش تحقیق میدانی و توسط پرسشنامه استاندارد انجام گرفت. نتایج نشان دادند که بین خودکارآمدی مالی و رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری وجود

1 Lukesi

2 Mahapatra

3 Mishra

4 Amagir

دارد. به این معنی که هر چه خودکارآمدی مالی بالاتر باشد، رفتار مالی بهتر خواهد بود. اعتماد به نفس یک فرد برای مدیریت امور مالی، آنها را تشویق می کند که بتوانند امور مالی را به خوبی برنامه ریزی و مدیریت کنند. آسبدو^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان پیش بینی کننده های روان شناختی خودکارآمدی مالی پیش‌بازنشستگان سالمند به بررسی این موضوع پرداختند. جامعه آماری ۲۰۶۸ سالمند ۵۰ تا ۷۰ ساله بود این پژوهش با استفاده از پرسشنامه و بین سالهای ۲۰۱۰-۲۰۱۲ در شهر تگزاس انجام گرفت نتایج این پژوهش نشان داد که خودکارآمدی مالی انگیزه ای برای داشتن رفاه مالی بالاتر است. کسی که مطمئن است بتواند برنامه ریزی و مدیریت مالی داشته باشد، مطمئناً امیدوار است که آینده آن از نظر مالی موفق است. بنابراین، این اطمینان آن را تشویق می کند تا انگیزه ای برای داشتن رفاه مالی در حال و آینده داشته باشد.

ماهاپاترا و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان ایجاد مدل تاثیر عوامل رفتاری و شناختی بر برنامه ریزی مالی شخصی: مطالعه خانوارهای هندی به بررسی نقش شناخت مالی (FC) و حسابداری ذهنی (MA) به عنوان پیشینه برنامه ریزی مالی شخصی (PFP) خانواده های هندی می پردازد جامعه آماری این پژوهش ۴۵۲ نفر از اقشار مختلف جامعه توسط پرسشنامه محقق ساخته انجام گرفت و تجزیه و تحلیل آن با استفاده از معادلات ساختاری pls انجام گرفت نتایج نشان داد که شناخت مالی و حسابداری ذهنی بر فرایند برنامه ریزی مالی شخصی یک سرمایه گذار تاثیر می گذارند و نقش فرایندهای روانشناختی را تقویت می کنند که تصمیمات مالی را هدایت می کنند.

ریزکیاواتی و آساندیمیترا^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان تاثیر جمعیت شناسی، دانش مالی، نگرش مالی، منبع کنترل و خودکارآمدی مالی در برابر رفتار مدیریت مالی عمومی سوراابایا به بررسی تاثیر درآمد، جنسیت، سن، سواد مالی، نگرش های مالی، منبع کنترل، و خودکارآمدی مالی بر رفتار شهروندان سوراابایا پرداختند. جامعه آماری این پژوهش اقشار مخالف جامعه بودند که با استفاده از نمونه گیری دردسترس از بین نوجوانان زیر ۱۸ سال تعیین گردیده بود. تکنیک تجزیه و تحلیل مورد استفاده با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه با جمع آوری داده ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته بود. و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از برنامه SPSS انجام گرفته بود. نتایج نشان داد که درآمد، جنسیت، سن، دانش مالی و نگرش های مالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیری ندارد. در حالی که منبع متغیر کنترل و خودکارآمدی مالی به طور معنی داری بر رفتار مدیریت مالی تأثیر می گذارد.

اساندمیترا و پریهارونو^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان عوامل تحلیل مؤثر بر رفتار مدیریت مالی به بررسی اثر درآمد، یادگیری، آموزش عالی، دانش مالی، سواد مالی، نگرش مالی و منبع کنترل بر رفتار مدیریت مالی پرداختند. این پژوهش با استفاده از پرسشنامه انجام و بین ۲۶۴ نفر از دانشجویان توزیع شده بود. تکنیک های جمع آوری اطلاعات، کمی و با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه تحلیل داده ها انجام شده است. نتایج نشان می دهد که درآمد، نگرش مالی و سواد مالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیر می گذارد. در حالی که دانش مالی، منبع کنترل و یادگیری، آموزش عالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیری نمی گذارد.

دامانیک (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان تاثیر نگرش مالی، دانش مالی، درآمد والدین در برابر رفتار مدیریت مالی نشان می دهد کسی که نگرش مالی خوبی دارد، تمایل دارد که در مقایسه با کسی که از نظر مالی در سطح پایینی قرار دارد، عاقلانه تر به رفتار مالی خود توجه نماید. نگرش های مالی بر تعیین رفتار مالی یک فرد تأثیر می گذارد و می تواند افراد را به سازماندهی امور مالی خود هدایت کند.

¹ Asebedo

² Rizkiawati and Asandimitra

³ Asandimitra and Priharono

میلکمانا و بشیرز^۱ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان حسابداری ذهنی و بادآورده های کوچک: شواهدی از یک خواربار فروش آنلاین به بررسی تاثیر سودهای بادآورده کوچک را در تصمیمات هزینه های مصرف کننده با مقایسه خریدهای آنلاین مشتریان مواد غذایی در هنگام بازخرید کوپن های ۱۰ دلاری با خریدهایی که بدون کوپن انجام می دهند، می پردازد. در ابتدا محققان یک کوپن ۱۰ دلاری رایگان در اختیار برخی از مردم قراردادده و سپس بازخرید می کنند. این پژوهش رفتار مصرف کنندگان یک فروشگاه را در یک ماه با استفاده از رگرسون خطی بررسی کرد. نتایج نشان داد که ارزش یک کوپن ۱۰ دلاری، هزینه های فرد را در حوزه مواد غذایی آنلاین افزایش می دهد، یعنی طبق نظریه حسابداری ذهنی بود. همچنین شواهدی مطابق با نظریه حسابداری ذهنی است که افزایش هزینه های تحریک شده توسط ارزش یک کوپن ۱۰ دلاری بر روی مواد غذایی متمرکز شده است که مشتریان در غیاب چنین کوپنی (کالاهای حاشیه ای) خریداری نمی کنند. تجزیه و تحلیل نشان داد که مصرف کنندگان پس از دریافت سود بادآورده چه کالاهایی را خریداری می کنند.

شفیر^۲ و تالر (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان سرمایه گذاری در حال حاضر، نوشیدنی بعد، اسراف هرگز (حسابداری ذهنی، مصرف با تاخیر) به بررسی رابطه بین حسابداری ذهنی و مصرف کالا می پردازد. این پژوهش با استفاده از ۱۷۵ نفر و استفاده از پرسشنامه انجام شده بود. نتایج نشان داد بین مصرف کالا و حسابداری ذهنی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

در پژوهش حاضر جمع آوری داده ها از طریق دو روش کتابخانه ای و میدانی انجام گرفته است. درخصوص گردآوری داده های مربوط به ادبیات و پیشینه پژوهش از روش کتابخانه ای و در جهت جمع آوری داده ها برای تایید یا رد فرضیه های پژوهش از روش میدانی استفاده شده است. روش میدانی بر اساس پرسشنامه های استاندارد انجام می شود به طوری که برای جمع آوری داده ها، از پرسشنامه موهاپاترا و میسرا (۲۰۲۰) برای حسابداری ذهنی، پرسشنامه خوش بیان (۱۳۹۶) برای خودکارآمدی مالی، پرسشنامه گروس مولر و گریمل فورمن (۲۰۱۸) برای نگرش و رفتار مالی و همچنین از طیف لیبرت برای اندازه گیری پاسخ ها استفاده شده است.

پرسشنامه تحقیق

سوالات عمومی

سوالات عمومی بخش اول را به خود اختصاص داده است که در آن، سوالات مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان مطرح می شود و دارای ۵ سوال شامل جنسیت، وضعیت تاهل، سن، میزان تحصیلات و میزان سابقه فعالیت است. تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوالات عمومی در قالب آمار توصیفی با بهره گیری از جداول و نمودارهای فراوانی در نرم افزار excel و spss انجام شده است.

سوالات تخصصی

¹ Milkmana & Beshears

² shafir

بخش دوم، شامل سوالات تخصصی است که در آن، در مجموع ۶۴ سوال مربوط به حسابداری ذهنی، خود کارآمدی مالی، نگرش مالی و رفتار مالی کارآفرینان مطرح شده است. تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوالات تخصصی در قالب آمار استنباطی با استفاده از روش معادلات ساختاری و بهره گیری از نرم افزار Smart Pls انجام گرفته است.

متغیر	تعداد گویه ها	شماره گویه ها	منبع پرسشنامه
حسابداری ذهنی	۱۵	۱-۱۵	موهاپاترا و میشر (۲۰۲۰)
خودکارآمدی مالی	۸	۱۶-۲۳	خوش بیان (۱۳۹۶)
نگرش مالی	۱۸	۲۴-۴۲	گروس مولر و گریمل فورمن (۲۰۱۸)
رفتار مالی	۲۳	۴۳-۶۵	گروس مولر و گریمل فورمن (۲۰۱۸)

نحوه امتیاز دهی

امتیاز دهی به سوالات مربوط به حسابداری ذهنی، خودکارآمدی مالی، نگرش مالی و رفتار مالی کارآفرینان با استفاده از طیف پنج گزینه ای لیکرت انجام شده است.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

از آنجایی که جامعه آماری پژوهش معین و شامل ۲۹۰ نفر کارآفرین مستقر در پارک علم و فناوری یزد از فرمول کوکران با حجم جامعه معین و از روش نمونه گیری در دسترس برای انتخاب نمونه آماری استفاده شد و بدین ترتیب در سطح اطمینان ۹۵٪ تعداد ۱۶۵ نفر به عنوان حجم نمونه مورد نظر انتخاب گردید.

فرضیات پژوهش

با توجه به اهداف تحقیق، فرضیات پژوهش حاضر به قرار زیر خواهند بود:

- حسابداری ذهنی بر خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد.
- خودکارآمدی مالی بر نگرش مالی تأثیر معناداری دارد.
- خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد.
- نگرش مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد.
- حسابداری ذهنی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد.
- خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی نگرش مالی تأثیر معناداری دارد.

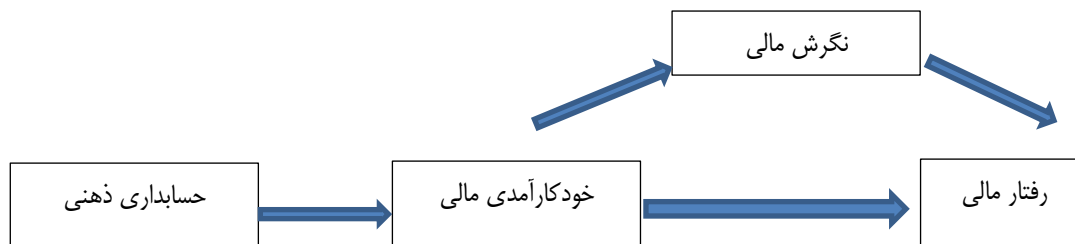
قلمرو پژوهش

قلمروهای پژوهش باید از نظر موضوعی، زمانی و مکانی دقیقاً مشخص شود تا محقق در تمام مراحل پژوهش بر آن احاطه کامل داشته و بتواند پیامدهای آن را به جامعه تعمیم دهد. لذا قلمرو پژوهش حاضر عبارت است از: قلمرو موضوعی تحقیق حاضر در سطح عام در حوزه مالیه رفتاری و در سطح خاص پیرامون بررسی تاثیر حسابداری ذهنی بر خودکارآمدی مالی، نگرش مالی و رفتار مالی می باشد. همچنین قلمرو مکانی تحقیق حاضر واحد های مستقر در پارک

علم و فناوری شهرستان یزد می باشد. و قلمرو زمانی این پژوهش در فاصله زمانی بین سال های ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به انجام رسیده است.

مدل تحقیق

مدل پژوهش حاضر با استناد به پژوهش های انجام شده توسط پژوهش رادیانتو و همکاران (۲۰۲۲)، لوکسی و همکاران (۲۰۲۱) و فضلی صبری و همکاران (۲۰۲۲) به شرح زیر خواهد بود.

یافته های پژوهش

آمار توصیفی

هدف در این قسمت آن است که زمینه آشنایی با پاسخگویان در نمونه مورد مطالعه از نظر متغیرهایی همچون سن، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات و ... فراهم شود؛ بنابراین قبل از بررسی ارتباط میان متغیرها و نتایج آزمون فرضیات، به بیان نتایج حاصل از بررسی خصوصیات نمونه و نتایج توصیفی سؤالات پرسشنامه که توسط نرم افزار SPSS صورت گرفته است، پرداخته می شود. نتایج تحلیل های انجام شده بر روی نمونه مورد بررسی در جدول های زیر ارائه گردیده است.

اهم موضوعاتی در این قسمت مورد تحلیل توصیفی قرار گرفته اند، عبارت اند از:

- بررسی از نظر سن پاسخ دهندگان.
- بررسی از نظر جنسیت پاسخ دهندگان.
- بررسی از نظر وضعیت تأهل پاسخ دهندگان.
- بررسی از نظر تحصیلات پاسخ دهندگان.

جدول (۱): خلاصه نتایج توصیفی

متغیر	دامنه	فراوانی	درصد فراوانی
سن	زیر ۳۰ سال	۵۹	۳۵,۷
	۳۱ تا ۴۰ سال	۶۳	۳۸,۱
	۴۱ تا ۵۰ سال	۳۱	۱۸,۷
	۵۰ سال بالاتر	۱۲	۷,۲
	جمع	۱۶۵	۱۰۰
جنسیت	زن	۷۳	۴۴,۲
	مرد	۹۲	۵۵,۷
	جمع	۱۶۵	۱۰۰

۴۱,۸	۶۹	مجرد	وضعیت تأهل
۵۸,۱	۹۶	متاهل	
۱۰۰	۱۶۵	جمع	
۱۶,۹	۲۸	کاردانی	تحصیلات
۵۱۵	۸۵	کارشناسی	
۲۷,۷	۴۶	کارشناسی ارشد	
۴,۸	۸	دکتر	
۱۰۰	۱۶۵	جمع	
۲۷,۲	۴۵	زیر ۵ سال	سابقه فعالیت
۴۱,۸	۶۹	۶ تا ۱۰ سال	
۱۹,۳	۳۲	۱۱ تا ۲۰ سال	
۱۱,۵	۱۹	۲۰ سال به بالا	
۱۰۰	۱۶۵	جمع	

مقایسه متغیرهای پژوهش با حد وسط مقیاس اندازه گیری

آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین مشاهده شده متغیرهای پژوهش با میانگین نظری مقیاس اندازه گیری نشان داده است که باتوجه به سطح معناداری کوچک تر از ۰/۰۵، میانگین تمام متغیرها به صورت معنادار متفاوت از میانگین نظری است و می توان باتوجه به میانگین های برآورد شده متغیرها چنین نتیجه گرفت که میانگین متغیرها بزرگ تر از ۳ بوده پس به صورت معنادار بیشتر از حد متوسط می باشد.

جدول (۲): آزمون t تک نمونه برای متغیرهای پژوهش

مقایسه میانگین مشاهده شده با مقدار ثابت ۳					متغیر
تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	میانگین	
۰,۸۱۴	۰,۰۰۰	۱۶۴	۱۲,۶۱۰	۳,۵۱۴	حسابداری ذهنی
۰,۸۲۸	۰,۰۰۰	۱۶۴	۱۳,۱۳۶	۳,۸۲۸	خودکارآمدی مالی
۰,۹۵۳	۰,۰۰۰	۱۶۴	۱۵,۳۵۳	۳,۹۵۳	نگرش مالی
۱,۰۶۰	۰,۰۰۰	۱۶۴	۲۰,۸۸۸	۴,۰۶۰	رفتار مالی

بحث

خلاصه بررسی فرضیات تحقیق باتوجه به آزمون های انجام شده و نتایج ارائه شده به صورت جدول زیر به دست آمده است:

جدول (۳): خلاصه بررسی فرضیات تحقیق

نتیجه	مقادیر P	آماره t	خطای استاندارد	ضریب مسیبر	مسیر
تأیید	۰,۰۰۰	۷۷,۲۵۵	۰,۰۱۲	۰,۹۶۱	حسابداری ذهنی ← خودکارآمدی مالی
تأیید	۰,۰۰۰	۲,۶۹۵	۰,۰۹۱	۰,۲۴۶	خودکارآمدی مالی ← نگرش مالی
تأیید	۰,۰۰۰	۶,۵۷۶	۰,۰۵۸	۰,۳۷۸	خودکارآمدی مالی ← رفتار مالی
تأیید	۰,۰۰۰	۳,۶۴۸	۰,۰۷۴	۰,۲۶۹	نگرش مالی ← رفتار مالی
تأیید	۰,۰۰۰	۶,۲۸۵	۰,۰۵۸	۰,۳۶۴	حسابداری ذهنی ← خودکارآمدی مالی ← رفتار مالی

تأیید	۰,۰۴۴	۲,۰۲۴	۰,۰۳۳	۰,۰۶۶	خودکارآمدی مالی ← نگرش مالی ← رفتار مالی
-------	-------	-------	-------	-------	--

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

فرضیه اول: حسابداری ذهنی بر خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد.

نتایج تحلیل‌های بدست آمده نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪ حسابداری ذهنی بر خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد. یعنی با افزایش سطح حسابداری ذهنی و تلفیق مسایل مالی با ذهن، فرد دارای اعتماد بنفس قوی‌تری در مسائل مالی خواهد داشت و هر چه ذهن فرد یا افراد، کمتر با مسائل مالی آشنا باشد فرد دچار کمبود اعتماد بنفس مالی شده و به رفتارهای گله‌ای رو خواهد آورد. نتایج این پژوهش با تحقیقات رادیانتو و همکاران (۲۰۲۲) همراستا می‌باشد. رادیانتو در تحقیق خود ضمن اشاره به این که اعتماد فرد به توانایی خود در مدیریت امور مالی، به ذهنیت حسابداری ذهنی بستگی دارد؛ خودکارآمدی مالی را نیز متغیر مهمی برای تشویق افزایش توانایی فرد در برنامه ریزی و مدیریت امور مالی می‌داند. او همچنین معتقد است افرادی که دارای خودکارآمدی بالایی هستند، اعتماد به نفس بالایی با اتکا به توانایی خود در حل مشکلات یا وظایفی که به آنها داده شده دارا می‌باشند و می‌توانند به اهداف خود دست یابند؛ چرا که به توانایی‌های خود اعتقاد دارند. او همچنین معتقد است خودکارآمدی متغیر مهم و ثابت شده و تأثیرگذاری در عملکرد بسیار خوب در جنبه‌های متعدد مانند شغل، تحصیلات، سرگرمی، کسب و کار و جنبه‌های دیگر است.

فرضیه دوم: خودکارآمدی مالی بر نگرش مالی تأثیر معناداری دارد.

در تحلیل‌های بدست آمده نتایج حاکی از آن است که با سطح اطمینان ۹۵٪ خودکارآمدی مالی بر نگرش مالی تأثیر معناداری دارد. این بدان معناست که هرچه فرد دارای قدرت نفس و اعتماد به نفس مالی بالاتری باشد، دارای نگرش بالاتری در امور مالی خواهد بود و هرچه فرد دارای خودکارآمدی مالی پایین‌تری باشد دیدگاه او به مسائل مالی و سرمایه‌گذاری کمتر خواهد بود. این نتیجه با پژوهش لوکسی و همکاران (۲۰۲۱) همراستا می‌باشد. همچنین نتایج این پژوهش با پژوهش رجبی فرجاد و همکاران (۱۳۹۹) همراستا است. آنها در پژوهش خود به رابطه مثبت و معنی‌دار خودکارآمدی مالی و نگرش مالی دست یافتند.

فرضیه سوم: خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج تحلیل‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌توان نتیجه گرفت خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد. این بدان معناست که هرچه فرد خود ساخته و دارای اعتماد بنفس مالی بالاتری باشد، رفتار مالی مناسب‌تری از خود نشان می‌دهد و هرچه فرد اعتماد بنفس مالی کمتری داشته باشد در رفتار مالی و تصمیم‌گیری‌های مالی بدنبال کشف قدرت و پوشش ضعف خود با مصرف بی‌رویه می‌باشد. این نتیجه با پژوهش‌های آماگیر و همکاران (۲۰۲۰) و خوش بیان و همکاران (۱۳۹۶) هم سو است. آنها در پژوهش خود به بررسی رابطه خودکارآمدی مالی و رفتار مالی پرداختند و دریافته‌اند که یکی از عوامل عمده‌ای که بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارد، خودکارآمدی است که به عنوان سطح اعتماد به توانایی فرد برای برخورد با یک وضعیت مالی بدون بروز مشکل توصیف می‌شود. آنان دریافته‌اند که بین خودکارآمدی مالی و رفتار مالی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. خوبانی و همکاران (۱۳۹۶) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که برای مدیریت درست پول خود، باید بین گزینه‌های مختلف محصولات مالی دست به انتخاب بزنند. به همین دلیل به طور خاص، به نوع و تعداد محصولات مالی که یک فرد انتخاب می‌کند، توجه نموده و مشارکت آنها در محصولات مالی منعکس‌کننده میزان توانایی‌شان در مدیریت امور مالی شخصی در نظر گرفته می‌شود. بنابراین آنها نیز با استفاده از مدل پروبیت به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی مالی تأثیر مثبت معناداری بر رفتار مالی مطلوب دارد که این نتیجه یا پژوهش حاضر هم جهت می‌باشد.

فرضیه چهارم: نگرش مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد.

نتایج تحلیل های بدست آمده نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪ نگرش مالی بر رفتار مالی تأثیر معناداری دارد. که این نتیجه با پژوهش های پوریا مهر و همکاران (۱۴۰۱) همراستا است. نتایج تحقیق آن ها نشان داد که رفتار مالی بر قصد سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین، نگرش مالی بر قصد سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران و رفتار مالی سهامداران تأثیر مثبت و معناداری دارد و نگرش مالی بر قصد سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران به واسطه نقش میانجی خود بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین پژوهش محقق کیا و همکاران (۱۴۰۰) که با هدف بررسی سواد مالی و رابطه ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی انجام گرفته است حاکی از آن بود که دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک از سطح سواد مالی نسبتا خوبی برخوردار هستند و ارتباط معناداری بین سواد مالی با رفتار و نگرش مالی وجود دارد که از این جهت با پژوهش حاضر همراستا و دارای مشابهت می باشد. همچنین قدمی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود که به بررسی تأثیر نگرش و دانش مالی بر قابلیت مالی از طریق نقش میانجی رفتار مالی دانشجویان کارشناسی ارشد پرداختند، نتیجه گرفتند که نگرش مالی و دانش مالی بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد که با یافته های پژوهش حاضر هم سو می باشد.

فرضیه پنجم: حسابداری ذهنی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج تحلیل ها در سطح اطمینان ۹۵٪ می توان نتیجه گرفت حسابداری ذهنی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی خودکارآمدی مالی تأثیر معناداری دارد که این یافته با تحقیقات رادیانتو و همکاران همراستا می باشد. آنها در پژوهش خود به بررسی روابط بین حسابداری ذهنی، خودکارآمدی مالی، انگیزه مالی و رفتار مالی پرداختند و بدین نتیجه رسیدند که بین حسابداری ذهنی و خودکارآمدی مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین حسابداری ذهنی و رفتار مالی با میانجی گری خودکارآمدی مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ششم: خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی نگرش مالی تأثیر معناداری دارد.

نتایج تحلیل های بدست آمده نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪ خودکارآمدی مالی بر رفتار مالی به واسطه نقش میانجی نگرش مالی تأثیر معناداری دارد. این بدان معنا است که فردی که داری اعتماد بنفس مالی خوبی است دارای تفکر و نگرش مالی مناسبی خواهد بود و این باعث رفتار مالی بهتری از او می شود.

منابع

- ✓ آموزگار، لعیالسادات، شهرستانی، سهیلا، محمودی، مرتضی، (۱۳۹۸)، تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار مالی دانشجویان حسابداری دانشگاه های شهر یزد، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی جواد (ع).
- ✓ بنابی قدیم، رحیم، کرباسی یزدی، حسین، (۱۳۹۳)، کاربرد تئوری حسابداری ذهنی، پژوهش حسابداری، شماره ۱۳، صص ۱۳۳-۱۱۷.
- ✓ بیات، مرضیه، قادری، نرمین، (۱۳۹۵)، قیمت مرجع و اثرات حسابداری ذهنی بر عملکرد سرمایه گذاران، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال پنجم، شماره ۱۹، صص ۸۹-۱۰۴.
- ✓ خوش بیان، مهدی، یاسینی، علی، سبزی پور، فرشاد، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر خودکارآمدی مالی و سواد مالی بر رفتار مالی مدیران شرکت های کوچک و متوسط شهرک صنعتی استان ایلام، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی باختر ایلام.

- ✓ رجیبی فرجاد، حاجیه، رمضانزاده، محمدمهدی، عبدی شاهسوار، مینا، (۱۳۹۹)، تأثیر نگرش مالی و دانش مالی بر ظرفیت مالی افراد با در نظر گرفتن نقش خودکارآمدی مالی مشتریان بانک ملت، فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره ۳۳، صص ۳-۵۸.
- ✓ رهنمای رودپشتی، فریدون، وحید زندیه، (۱۳۹۱)، مالی رفتاری و مالی عصبی پارادایم نوین مالی (از تئوری تا عمل)، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- ✓ سیف الهی، راضیه، کردلوئی، حمیدرضا، دشتی، نادر، (۱۳۹۴)، بررسی مقایسه ای عوامل رفتاری در سرمایه گذاری دارایی های مالی، دانش سرمایه گذاری، دوره ۴، شماره ۱۵، صص ۳۳-۵۲.
- ✓ شیر طاهری، علی، پیروز، پیمان، زارع، شکوفه، (۱۳۹۹)، حسابداری ذهنی و اشتباهاتی بزرگ در مورد پول، نشریه علمی تخصصی شباک، سال ششم، شماره ۱، صص ۱۱-۲۴.
- ✓ صدراپی، محمدحسین، آقابابایی، محمد ابراهیم، (۱۳۹۹)، ارتباط میان خودکارآمدی و سواد مالی با رفتار مالی شخصی: رویکرد پروبیت ترتیبی، فصلنامه علوم انسانی به زبان انگلیسی، دوره ۵، شماره ۳، صص ۸۱-۹۰.
- ✓ عرب طاط، معصومه، موسوی شیری، محمود، مقدس زاده، باقر، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر حسابداری ذهنی بر کیفیت گزارشگری مالی و افشای داوطلبانه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی مناباد گلپهزار.
- ✓ کهندل، زهرا، طالب نیا، قدرت اله، نیکو مرام، هاشم، (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر حسابداری ذهنی بر سازگاری مالیاتی حسابرسان خود اشتغال در حضور برخی عوامل میانی، فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۵۱، صص ۱۹۰-۲۰۸.
- ✓ کیان، علیرضا، پورحیدری، امید، کامیابی، یحیی، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر حسابداری ذهنی بر رفتار سرمایه گذاران از دیدگاه گزارشگری مالی، پژوهش های حسابداری مالی، سال ۹، شماره ۲، صص ۱-۲۲.
- ✓ مرادزاده، مهدی، ناظمی اردکانی، مهدی، (۱۳۸۸)، حسابداری ذهنی، رویکردی متفاوت با سناریوهای تصمیم گیری، حسابرس، شماره ۴۶، صص ۲۳-۳۵.
- ✓ مشیری، اسماعیل، جلیلی، آرزو، (۱۳۸۸)، حسابداری ذهنی: چالشی نو بر مدل های کالسیک مدیریت مالی، مجله حسابداری مدیریت، دوره ۲، شماره ۲، صص ۱-۱۳.
- ✓ نظری پور، محمد، نوری امجد، خلیل، (۱۴۰۱)، بررسی نقش سیستم حسابداری ذهنی در اتخاذ تصمیمات مالی خانوارها، نشریه پژوهش های راهبردی بودجه و مالی، سال سوم، صص ۱۶۱-۱۹۴.
- ✓ نظری پور، محمد، فرشته، رحمانی، (۱۴۰۱)، نقش حسابداری ذهنی در کنترل رفتار مصرف افراطی خانوار، نشریه تحقیقات بازاریابی نوین، مقاله آماده انتشار، دوره ۱۲، شماره ۳، صص ۱۷۷-۲۰۰.
- ✓ نولن هکسما، سوزان، (۱۳۹۵)، زمینه روان شناسی اتکینسون و هیلگارد، مترجم مهدی گنجی و ویراستار دکتر حمزه گنجی، تهران: نشر ساوالان.
- ✓ یگانه، زهرا، زارعی، سمیرا، (۱۳۹۸)، بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجیگری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی، نشریه علمی تخصصی شباک، سال پنجم، شماره سه، صص ۶۵-۷۴.

- ✓ Ajzen & Fishbein, I., & Fishbein, M. (1980). "Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs", NJ: Prentice-Hall.
- ✓ Amagir, A., Wilschut, A., & Groot, W. (2018). "The relation between financial knowledge, attitudes towards money, financial self-efficacy, and financial behavior among high school students in the Netherlands". *Empirische Pädagogik*, 32(3/4), 387-400. doi:10.18488/journal.29.2019.62.PP:120.133.

- ✓ Ameer, R., & Khan, R. (2020). "Financial socialization, financial literacy, and financial behavior of adults in New Zealand". *Journal of Financial Counselin and Planning.*, 31(2), PP:313-329. doi:10.1891/JFCP-18-00042.
- ✓ Asebedo, S. D., Seay, M. C., Archuleta, K., & Brase, G. (2019). "The psychological predictors of older preretirees' financial self-efficacy". *Journal of Behavioral Finance*, 20(2), PP:127-138.
- ✓ Faique, F. A., Ismail, S., Bakri, M. H., Idris, N. H., Yazid, Z. A., Daud, S., & Taib, N. M. (2017). "Testing the financial attitude as a mediator for the relationship between financial self-efficacy with financial behavior". *Advanced Science Letters*, 23(8), PP:8009-8012.
- ✓ Herdjiono, I. & Damanik, LA, (2016). "Effect of Financial Attitude, Financial Knowledge, Parental Income Against", *Financial Management Behavior. Journal of Theory and Applied Management*, Ix (3), Pp. 226-241.
- ✓ Herawati, N.T., Candiasa, I.M., Yadnyana, I.K. and Suharsono, N. (2020). Factors that influence financial self-efficacy among accounting students in Bali. *Journal of International Education in Business*, 13(1), pp. 21-36
- ✓ Lukesi, E, Reta Rahadjeng, E, Ratna Satiti ,N, (2021), "Effect of Financial Attitudes, Financial Knowledge, Locus of Control, and Financial Self-Efficacy to Financial Management Behavior in Millennial Generation ", Vol.01 No.01 ,*Jurnal Manajemen Bisnis dan Kewirausahaan*,pp:
- ✓ Prihartono, RD & Asandimitra, N., (2018). "Analysis Factors Influencing Behavior Financial Management". *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(8), PP: 309-326.
- ✓ Radianto, W. E, Christian Efrata, T, Dewi. L, Effendi, L. V, Salim, I.R, (2022) ,"THE ROLES OF FINANCIAL SELF EFFICACY AND MENTAL ACCOUNTING IN INCREASING FINANCIAL MOTIVATION AND BEHAVIOR,*International Journal of Economics, Business, and Accounting Research (IJEBAR)*, e-ISSN : 2614-1280 p-ISSN : 2622-4771.
- ✓ Radianto, W. E. D., Kristama, B. Y., & Salim, I. R. (2021). "Exploring the relationship between locus of control and financial behavior of accounting student from the social construction theory approach". *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10, 2118-2128. doi:10.36941/ajis-2021-0043.
- ✓ Radianto, W. E. D., Salim, I., Christian, S., Efrata, T. C., & Dewi, L. (2022). "Does Mental Accounting Play an Important Role in Young Entrepreneurs? Studies on Entrepreneurship Education". *Journal of Educational and Social Research*, 12(2), 140-151. doi:10.36941/jesr-2022-0040
- ✓ Rizkiawati, NL & Asandimitra, N., (2018). "Influence of Demographics, Financial Knowledge, Attitude Financial, Locus Of Control And Financial Self-Efficacy Against Public Financial Management Behavior Surabaya". *Journal of Management Science*, 6 (3), PP: 93-107.
- ✓ Sabri, M. F., Wijekoon, R., Abd Rahim, H., Burhan, N. A. S., Madon, Z., & Hamsan, H. H. (2022). Financial Literacy, Financial Behavior, Self-Efficacy, and Financial Health among Malaysian Households: The Mediating Role of Money Attitudes. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 12(13), pp:114 - 125.
- ✓ Shiller, Robert J. (2003), "Human Behavior and Efficiency of Financial System", *International Center for Finance*"
- ✓ Shockey , S.S. (2002). "Low wealth adults financial literacy. Money management ehavior and associates factors, including critical thinking". *The Ohio State University*, PP:740.
- ✓ Werth, L. & Mayer, J. (2008). "The use and abuse of consumer credit". *Application of psychological theory and research. Journal of Economic Psychology*, 14, 285-316.
- ✓ Winkielman P, Halberstadt J, Fazendeiro T, Catty S. (2006). "Protoypes are attractive because they are easy on the mind". *Psychol .sci* .17(9), pp: 799-806.

- ✓ Xiao, J. J., Chen, C., & Chen, F. (2014). "Consumer financial capability and financial satisfaction". *Social Indicators Research*, 118-1.

